

Mijn stad onze Planeet!

ALLE BEETJES HELPEN, WANT WE ZIJN
MET EEN MILJOEN BRUSSELAARS

Lokale Agenda 21 > p3

Gemeenten en OCMW's zeggen
JA aan de duurzame ontwikkeling

Natuur > p6

Ontdek de geheime
tuinen van Brussel

Koolstofbalans > p7

Hoe kunnen we onze
ecologische voetafdruk
op onze planeet
beperken?

Energieaudit > p4 en 5

Meer comfort voor minder geld

350.000 Brusselaars

beperken hun vleesverbruik ten voordele van het milieu

Een opvallend cijfer uit onze jongste milieuenquête, die we begin 2008 hebben verricht bij 802 Brusselaars die representatief zijn voor de bevolking. 35 procent van de ondervraagden, wat overeenkomt met 350.000 Brusselaars, zeggen dat ze de knip zetten op hun vleesverbruik om de impact op het milieu te verminderen. Puik werk van de Brusselaars! Want de impact van die houding is groot. Als we ons dagelijks rundvleesverbruik zouden verminderen met een bescheiden 50 gram, dan besparen we daarmee 18 kg vlees per jaar uit per persoon. En dat komt neer op een CO₂-uitstoot van een autorit van 1.100 kilometer!

Anti-verspillingsweek meer dan geslaagd!

Van 22 tot 30 november organiseerde het Brussels Gewest zijn eerste Week van de Afvalvermindering. Dankzij 84 instellingen en scholen - goed voor 77.302 deelnemers - wist het Gewest 579 ton papier en 1.680 ton CO₂ uit te sparen. Tijdens die week kregen de 12 stands op de "Foire aux Savoir-Faire" een kleine 1.000 bezoekers over de vloer die ter plaatse hun kerstcadeautjes konden maken met gerecycleerd materiaal. Tien Brusselse scholen hebben deelgenomen aan de "recuperatiedag". Ze zamelden 600 kg textiel en

100 kg boeken in voor hergebruik. We kijken al uit naar de nieuwe editie van 2009... en naar die van de jaren erna!

Week van
afvalvermindering
Europese proefeditie
22-30 november 2008

Daar is de zon!

Aan de hand van de "Solarimeter", die u kunt terugvinden op

de website van Leefmilieu Brussel, kunt u week na week zien hoeveel sanitair water kan worden opgewarmd met een standaard zonneboiler voor 4 personen. U vindt er eveneens het gemiddelde percentage water terug dat de voorbije maand door de zon werd opgewarmd. Zo kunnen we zien dat zelfs in de winter, bijvoorbeeld de eerste week van december, 16 % van het warme sanitaire water kon worden geproduceerd door de zon.

Info:
www.leefmilieubrussel.be/solariometer

Bulle d'Air: nieuw seizoen

Ook voor het nieuwe seizoen van "Bulle d'Air" kan dit sensibiliseringsprogramma rond milieu van Télé Bruxelles weer rekenen op de steun en de kennis van Leefmilieu Brussel. Bulle d'Air wordt elke dinsdag tot in juni op Télé Bruxelles uitgezonden om 18.30 uur (en dan de hele avond via heruitzendingen). U vindt de uitzendingen terug op www.telebruxelles.be.

De Brussels Energy Challenge: het bewijs dat isoleren flink wat centen oplevert

Van 11 februari tot 9 maart nodigt Leefmilieu Brussel u uit om kennis te komen maken met twee paviljoenen die in de Nieuwstraat zullen staan. Het ene is supergeïsoleerd (volgens het passiefhuisprincipe) en het andere is slecht geïsoleerd. Het energieverbruik in kWh en in euro van de twee paviljoenen wordt weergegeven op een reuzenscherm. Doe mee met de grote wedstrijd. Er zijn heel wat mooie prijzen te winnen. En bezoek het Infopunt naast de paviljoenen: elke dag kunt u er gratis allerlei animatie en infosessies meepikken over energiebesparing.

Info: www.brusselsenergychallenge.be

**BRUSSELS
ENERGY
CHALLENGE**

Mijn stad onze planeet

Maandelijkse publicatie (verschijnt maandelijks, behalve in januari, juli en augustus) - Leefmilieu Brussel - Gulledele 100 - 1200 Brussel Tel. 02 775 75 75 - info@leefmilieubrussel.be - www.leefmilieubrussel.be V.U. : J.-P. Hannequart en E. Schamp. **HERLEZINGCOMITÉ**: Xavier Van Roy, Mathieu Molitor, Louis Grippa, Rik De Laet. **REDACTIE**: Saâd Kettani (www.karakter.be) **FOTO**: K.ractère; E. Chabrilat p4; Leefmilieu Brussel p5, 6(3), 8. **PRODUCTIE**: www.4sales.be © **IBGE-BIM** - Gedrukt met plantaardige inkt op gerecycleerd papier.

Lokale Agenda 21

agenda
IRIS 21

GEMEENTEN en OCMW'S zeggen JA aan de duurzame ontwikkeling!

Sinds 2007 helpt de Brusselse regering de 19 gemeenten en OCMW's van het Gewest om een eigen "lokale Agenda 21" op te stellen. Energieloket, zachte mobiliteit, burgerparticipatie, videoworkshop, biodiversiteit, afvalbeheer, duurzame wijken, volkstuinjtes... Aan projecten geen gebrek.

"Agenda 21", wat is dat precies? Agenda 21 is een actieplan dat in juni 1992 door 173 staatshoofden werd goedgekeurd tijdens de befaamde Aarde-top van Rio in Brazilië. Doel? De duurzame ontwik-

keling stimuleren op lokale schaal in sectoren zoals gezondheid, huisvesting, afvalbeheer, luchtvervuiling, landbouw, vrijwaring van de biodiversiteit, lokale duurzame economie...

In die geest lanceerde het Gewest in 2007 een eerste oproep tot projecten "Agenda Iris 21" om twee soorten initiatieven te ondersteunen: de invoering van een heuse Agenda 21 (categorie 1) op het niveau van de gemeenten en OCMW's en de realisatie van meer specifieke acties (categorie 2) om deze dynamiek aan te moedigen.

Voor de tweede oproep tot projecten werden in december 2008 14 gemeenten en 4 OCMW's geselecteerd in de categorie 1, naast vier meer specifieke acties in de categorie 2. Deze projecten kunnen nu rekenen op een fikse steun vanwege het Gewest. Het totale budget voor het project bedraagt € 750.000.

Info: www.leefmilieubrussel.be > **Professionelen** > **Sectoren** > **Openbare sector** > **De lokale Agenda's 21**

Vorst: OCMW duurzamer dan ooit

Het OCMW van Vorst, laureaat van de editie 2008/2009, wil van de Lokale Agenda 21 gebruik maken om acties te ontwikkelen binnen de administratie en tegelijkertijd de betrokkenheid van de inwoners aan te moedigen. "Intern", aldus Aziz Sopi, Lokale Agenda 21 - verantwoordelijke, "gaan we een mobiliteitsplan ontwikkelen om de zachte mobiliteit en het carpoolen aan te moedigen, willen we het e-mailgebruik stimuleren om het papierverbruik te beperken, werk maken van een beter afvalbeheer en het gebruik aanmoedigen van ecologische onderhoudsproducten... Voor onze gebruikers zijn we van plan om projecten rond sociale economie te lanceren in de sectoren die te maken hebben met het hergebruik van meubels of kleding, willen we de preventie verbeteren inzake energie, milieu-acties promoten en het gebruik van milieuvriendelijke producten ontwikkelen via de dienst gezinshulp..."

WATERMAAL-BOSVOORDE: een agenda 21 ten dienste van de inwoners

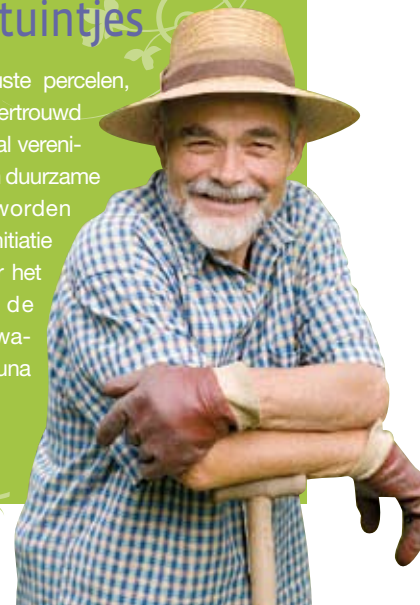
De gemeente Watermaal-Bosvoorde werd geselecteerd tijdens de eerste editie van de oproep tot projecten en had al een paar projecten uitgewerkt rond duurzame ontwikkeling, zowel binnen de administratie als voor de inwoners. Laurence de Callatay, programmaverantwoordelijke bij de gemeente: "De inwoners zullen worden uitgenodigd om deel te nemen aan forums en participatievergaderingen rond duurzame ontwikkeling. In 2009, bijvoorbeeld, zullen we een sensibiliseringsproject lanceren via participatieve videoworkshops". De gemeente overweegt eveneens om een loket voor duurzame ontwikkeling op poten te zetten en themafiches op te stellen. Wordt vervolgd ...

ETTERBEEK: collectieve boomgaarden en groentetuintjes

De verenigingsstructuur is in Etterbeek zeer goed ontwikkeld, maar miste toch een aantal mogelijkheden om projecten uit te werken waarbij sociale cohesie, sociale economie en de bevordering van de biodiversiteit samen aan bod komen. Dat probleem is nu van de baan. In het kader van zijn lokale Agenda 21 heeft de gemeente een project (cat. 2) gelanceerd om de terreinen langs de spoorweg op te waarderen door er collectieve boomgaarden en groentetuintjes aan te leggen.

Op de bewuste percelen, die zijn toevertrouwd aan een aantal verenigingen, zullen duurzame projecten worden uitgewerkt: initiatie tuinieren voor het publiek en de scholen, vrijwaring van de fauna en flora ...

“Mensen bellen ons steeds vaker”

Vraag advies aan de energiedeskundige

Minder uitgeven en tegelijkertijd comfort en oog voor het milieu met elkaar verzoenen? Nu de crisis in volle hevigheid woedt en de zorg voor het milieu steeds meer mensen bezighoudt, stellen almaar meer Brusselaars zich deze vraag. Maar hoe dit concreet aanpakken? Door in de eerste plaats de isolatie van de woning te verbeteren, want het grootste deel van de woningen in Brussel is maar weinig of slecht geïsoleerd. Maar hoe? En waar beginnen? Om door de bomen het bos nog te kunnen zien, kunt u een beroep doen op een “energiedeskundige”. Zoals Elie Chabrilat, waar we mee aan tafel zijn gaan zitten.

Zijn de Brusselse woningen door de band genomen voldoende geïsoleerd?

In Brussel zijn er weinig woningen die voldoende geïsoleerd zijn. Bij een recente energiebalans in een woning waarvan het dak nog maar net werd vervangen, stelde ik tot mijn grote verrassing vast dat het dak helemaal niet was geïsoleerd. Dat we zo iets nog moeten vaststellen, is erg jammer.

Maar de mentaliteit verandert. Vandaag bellen de mensen ons steeds vaker. De huidige toestand is in feite een erfenis uit een verleden, toen bij het verbouwen of bouwen nog helemaal niet aan isoleren werd gedacht.

Elie Chabrilat

Betalen isolatiewerken zichzelf wel terug?

De besparing op de energiefactuur kan hoog oplopen: van 20 tot 50 % naar gelang van het isolatieniveau dat men bereikt. Die investeringen zijn ook des te interessanter omdat ze worden ondersteund door talrijke premies en fiscale vrijstellingen vanuit het Gewest en de federale overheid. In die omstandigheden kan de isolatie van een dak al in minder dan 5 jaar worden terugverdiend.

Wat zijn de dringendste werken inzake isolatie?

Warmteverlies in een gebouw is voor 25 tot 30 % toe te schrijven aan het dak, voor 25 % aan de muren, voor 20 % aan de vensters en voor 15 % aan de vloer. Het is dus belangrijk dat men bij het renoveren prioriteiten bepaalt. Zowel bij renovatie als bij nieuwbouw wordt het meeste rendement gehaald door het dak of de kapconstructie te isoleren. Dat biedt ook de beste verhouding tussen prijs en doeltreffendheid. Dan moet er worden geïnvesteerd in de isolatie van de muren, in de plaatsing van

superisolerend glas en in de installatie van een performante verwarming. Voor de renovatie van een woning is het aangeraden om een energieaudit te laten uitvoeren om op grond van het budget de prioritaire werken te bepalen.

Kan een handige Harry zelf zijn woning isoleren?

Wanneer hij de basisregels nauwgezet volgt, kan een goede doe-het-zelver een hellend dak zelf isoleren. Hij mag geen enkel oppervlak over het hoofd zien om geen koudebruggen te creëren die de doeltreffendheid van zijn isolatie een forse knauw kunnen geven. Nog een element waar hij

Een PREMIE voor de ENERGIEAUDITS

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest pakt uit met een Energiepremie voor de Brusselaars die een beroep doen op een EAP-deskundige (energieadviesprocedure) die door het Brussels Gewest is erkend. Ze kunnen eveneens profiteren van 40 % belastingvermindering op de prijs mét BTW van de audit. Deze audit houdt in dat er een gedetailleerde plaatsbeschrijving

wordt opgesteld van de energieprestaties van een woning en dat aanbevelingen worden geformuleerd om verbeteringen aan te brengen, en wat hun prioriteit is.

De lijst met alle energiedeskundigen die door het Gewest zijn erkend, is beschikbaar op www.leefmilieubrusel.be > Particulieren > Mijn woning > Een energieaudit uitvoeren.

MEER INFO

Info: raadpleeg de Infofiches energie op www.leefmilieubrusel.be > Particulieren > Energie > Infofiches Energiebesparingen.

dient op te letten: de vochtigheid. Om doeltreffend te zijn, moet isolatiemateriaal zoals rotswol droog blijven. De waterdichtheid van het dak is dus zeer belangrijk, en hij moet zorgen voor een dampscherm om te vermijden dat water dat aanwezig is in de lucht van het huis (condensatie) in contact komt met de isolatie.

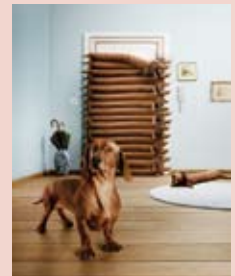
Wat zijn, naast de energiebesparing, de andere voordelen van een degelijke isolatie?

Een goede warmte-isolatie is doorgaans ook een goede geluidsisolatie. Ze verbetert het wooncomfort aanzienlijk. In de zomer blijven de kamers onder het dak koeler en comfortabeler. In de winter zal de hogere temperatuur van goed geïsoleerde muren een groter comfortgevoel geven en kunnen condensatie en schimmelvorming worden vermeden.

Vraag uw **ENERGIEPREMIES** aan!

Elk Brussels gezin geeft gemiddeld 1.500 euro per jaar uit aan zijn energiefactuur (vervoer niet meegerekend). We kunnen die kosten makkelijk met 30 tot 40 % drukken, op voorwaarde dat we goed isoleren, goed ventileren en we een performante verwarmingsinstallatie hebben. Om ons te helpen bij die investeringen, biedt het Brussels Gewest een hele reeks premies voor isolatie, de installatie van een energiezuinige verwarming en voor de installatie van systemen op zonne-energie.

Info: www.leefmilieubrussel.be > Particulieren > Praktische Zaken > Mijn Premies > De Energiepremies 2009 - 02 775 75 75

Andere **VOORDELEN**:

- **Belastingsvermindering:** technische info: 0800 12 033, www.economie.fgov.be
fiscale info: 02 572 57 57, www.fiscus.fgov.be
- **Renovatiepremies:** 02 512 86 19, www.prime-renovation.irisnet.be
- **Gemeentepremies:** informeer u bij uw gemeentebestuur.

10 TIPS om de woning te verbeteren

1. Laat een energieaudit uitvoeren
2. Isoleer het dak
3. Isoleer deuren en ramen
4. Isoleer muren en de vloer
5. Zorg voor een goed beheer van de ventilatie
6. Verbeter de prestaties van uw verwarming
7. Optimaliseer de productie van warm water
8. Kies zuinige elektrische huishoudtoestellen
9. Verlicht "spaarzaam"
10. Gebruik hernieuwbare energievormen

Vraag de gratis brochure met deze 10 tips aan: info@leefmilieubrussel.be of 02 775 75 75.

Renteloze sociale **GROENE LENING**

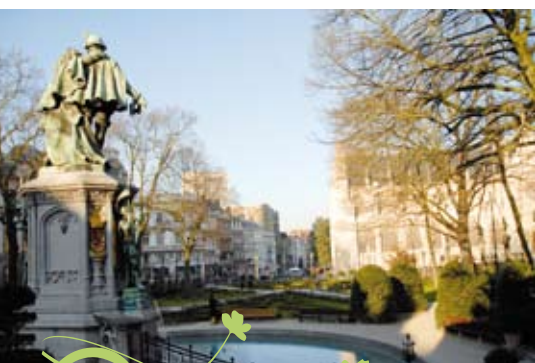
In partnerschap met de alternatieve kredietcoöperatieve CREDAL, biedt Leefmilieu Brussel gezinnen met lage inkomens een renteloze sociale groene lening (0 % interest) voor werken die de energieprestatie van hun woning moeten verbeteren.

Info: www.credal.be of 02 340 08 78

GEHEIME TUINEN van Brussel

Ver verwijderd van de klassieke stap- en wandelroutes telt onze hoofdstad talrijke onverwachte groene plekjes. Heerlijke parken en tuinen die discreet zijn weggemoffeld in het Brusselse landschap. Door de band worden deze fraaie stukjes natuur beheerd door Leefmilieu Brussel. Het zijn de onontbeerlijke schakels in de instandhouding van onze biodiversiteit. Een bezoekje...

KLEINE ZAVELPLEIN

Een tuin als **GESCHIEDENISBOEK**

Het plein van de Kleine Zavel werd aangelegd op de plaats van een oud kerkhof (tegenover de Zavelkerk). Aan de hand van een reeks standbeelden en symbolen geeft het park, dat door Leefmilieu Brussel wordt beheerd, een beknopt overzicht van de geschiedenis van de hoofdstad. Op de gotische zuilen rond het park worden achtenveertig ambachten uitgebeeld door evenveel bronzen standbeelden.

Regentschapsstraat en Wolstraat – 1000 Brussel. Open van 1 oktober tot 31 maart van 8 tot 17.40 uur, van 1 tot 30 april van 8 tot 18.40 uur, van 1 mei tot 31 augustus van 8 tot 20.40 uur, van 1 tot 30 september van 8 tot 19.40 uur.

HET LIEDEKERKEPARK

Een eiland voor **KINDEREN**

Het Liedekerkepark ligt in een huizenblok en is een heuse enclave die helemaal is toegespitst op kinderen. Het heeft een schaduwrijke zone met bankjes waar de ouders rustig kunnen keuvelen, maar het centrale punt is een uitgestrekte speel-

zone in grind met grote speelmodules, waaronder de populaire piratenboot en het imposante speelkasteel. De parkwachters van Leefmilieu Brussel staan er met plezier ten dienste van animatoren en scholen en bieden bovendien tal van activiteiten aan voor de kinderen. Men zegge het voort!

Tussen de Sint-Jooststraat en de Liedekerkestraat – 1030 Sint-Joost-ten-Node. Open van 1 april tot 30 september, van 10 tot 18 uur en van 1 oktober tot 31 maart, van 10 tot 17.30 uur.

DE TUIN VAN DE BLOEMIST

Het **MEKKA** van de **TUINIER**

De Tuin van de Bloemist werd onlangs nog gerestaureerd door Leefmilieu Brussel en is nu het Brusselse Centrum voor Siertuinkunst en -techniek. Deze voor-malige siertuin van Koning Leopold II bood indertijd eveneens onderdak aan de Koninklijke Boomgaard. Vandaag staat deze ruimte helemaal in het teken van de siertuinkunst. De tuin van de bloemist groepeert verschillende voorbeeldtuinen met telkens een andere scenografie. De tuin biedt eveneens een fraai uitzicht op het noorden van de stad.

Sobieskilaan en Acacialaan – 1020 Laken. Open van 1 oktober tot 31 maart van 8.15 tot 17 uur, van 1 tot 30 april van 8.15 tot 18 uur, van 1 mei tot 31 augustus van 8.15 tot 20 uur, van 1 tot 30 september van 8.15 tot 19 uur.

BOERDERIJ VAN UKKEL / VRONERODEPARK

Het **PLATTELAND** in de **STAD**

De boerderij van Ukkel ligt in het landelijke kader van het Vronerodepark en is één van de laatste overblijfselen van het landbouwverleden van de Brusselse regio. Aan de hand van dit fraaie stukje natuur van zeer hoge pedagogische waarde kunnen bezoekers kennis maken met de rijkdom van een opmerkelijk ecologisch patrimonium en met een aantal boerderijdieren waar vooral de kleintjes bijzonder veel pret aan beleven. Het heuvelachtige park biedt een zeer gevarieerde waaier van landschappen: bos, boomgaard, groentetuin, moerasland... stuk voor stuk verwijzingen naar een authentieke natuur.

Oude Molenstraat 93 – 1180 Ukkel / Vronerodepark, eveneens toegankelijk via de Jacques Pasturlaan (kleine houten trap). Het park is alle dagen en de klok rond open.

M'n jeans, **HOEVEEL KM** met de auto is die waard?

Door onze consumptiegewoonten lichtjes bij te sturen, kunnen we onze bijdrage tot de opwarming van het klimaat beperken. Hoe? Door ons bij onze consumptiekeuzes te laten leiden door de "koolstof- of CO₂-balans" van elk product dat we verbruiken.

WIST U DIT?

De tentoonstelling "Het is ons afval" biedt een verhelderende blik op de impact die ons consumptiegedrag kan hebben op de vrijwaring van het leefmilieu. Tot 26 april in het kader van de expo "Dit is onze aarde", Thurn & Taxis, **02 549 60 49**, www.expo-terra.be

1 RIEM PAPIER/500 BLADEN = 2,9 KG / CO₂-EQ. =

17 KM MET DE WAGEN

De productie van een riem papier (500 A4-velletjes) genereert 2,9 kg CO₂-equivalent. Uitgedrukt in koolstofemissie komt dat neer op een autorit van 17 km. Door ons papierverbruik te verminderen (door bijvoorbeeld minder te printen en door de twee kanten van een vel te gebruiken), kunnen we heel concreet bijdragen tot de beperking van de uitstoot van broeikasgassen in de atmosfeer. Alsof we de auto een keer meer in de garage laten staan.

1 GLAZEN FLES = 0,45 KG / CO₂-EQ. = 2,7 KM MET DE WAGEN

De productie en het gebruik van negen eenliterflessen in glas genereren 4 kg CO₂-equivalent, wat staat voor een autorit van 24 km. Rekening houdend met het feit dat in België het verbruik van water in flessen (92 % in plastic en 8 % in glas) goed is voor 330.000 ton CO₂-equivalent, wordt al meteen duidelijk dat elk gebaar telt. Temeer omdat het verbruik van flessenwater (in vergelijking met kraantjeswater) een luxe is die we gerust kunnen missen.

24 BLIKJES = 3,6 KG / CO₂-EQ. = 21 KM MET DE WAGEN

De productie en het gebruik van 24 blikjes in aluminium stemmen overeen met 3,6 kg CO₂-equivalent, zijnde het koolstofemissie-equivalent van een autorit van 21 km. De consumptie van grote aantallen blikjes kan worden vermeden door meer gebruik te maken van flessen met statiegeld of van een drinkfles op school ...

1 JEANS = 5,5 KG / CO₂-EQ. = 32 KM MET DE WAGEN

De productie van de stof die nodig is om een paar jeans te vervaardigen, genereert 5,5 kg CO₂-equivalent. Omgerekend naar koolstofemissie komt dat neer op een autorit van 32 km. In plaats van een hele kast kleren te kopen, die we dan misschien maar een keer aantrekken, doen we er misschien beter aan om enkele kwaliteitsoutfits te kopen die we met veel plezier dragen... En als die bovendien zijn gemaakt van biotextiel, is dat een extra goeie zaak voor het milieu.

SNEL HANDELEN, een noodzaak

In welk opzicht zijn die CO₂-equivalenten belangrijk voor de toekomst van onze planeet? Heel eenvoudig: de CO₂-absorptiecapaciteit van de ecosystemen van onze planeet (bossen, oceanen...)

wordt geschat op 3 miljard ton koolstof-equivalent per jaar.

De Aarde telt momenteel 6,5 miljard bewoners, wat ons recht geeft op 1800 kg CO₂-equivalent per inwoner/jaar. Die

hoeveelheid kunnen we vergelijken met onze huidige rechtstreekse emissie, die 14,3 ton CO₂-eq./inwoner/jaar bedraagt in België!

Koolstof- of CO₂-balans

De koolstofbalans van een product meet de hoeveelheid broeikasgas, omgezet in CO₂-equivalent (koolstofdioxide), dat wordt uitgestoten bij de productie ervan (oogst, verwerking ...), bij de distributie

(vervoer, koeling...) en bij het verbruik (vervoer van de boodschappen naar huis, sorteren van afval ...). De cijfers die we hier voorstellen zijn het resultaat van een vereenvoudigde methode voor de analyse van de levenscyclus, ontwikkeld voor het Brussels Gewest.

Lichten doven of niet?

Christophe Baeten

Is het een goed idee om op kantoor de lichten van de toiletten (spaarlampen) te doven wanneer we ze niet gebruiken? Ik heb me laten vertellen dat het veelvuldig toepassen van deze milieuvriendelijke reflex de levensduur van spaarlampen vermindert. Spaarlampen verslijten een beetje elke keer ze aan en uit worden geknipt, dat klopt.

Wanneer dit frequent gebeurt, zoals dat in uw voorbeeld van de toiletten het geval is, dan neemt de levensduur van bepaalde lampen inderdaad af en kan hun economisch en ecologisch voordeel terecht in vraag worden gesteld. U kunt deze lampen herkennen aan het feit dat ze langzaam sterker oplichten bij het aanzetten. Er bestaan echter ook spaarlampen met een 'voorverwarmfunctie', waarbij de elektrodes worden voorverwarmd alvorens ze gaan branden. Dat soort lampen ondervindt nagenoeg geen hinder van veelvuldig aan- en uitknippen en zijn bijgevolg beter geschikt voor gebruik op plaatsen zoals gangen en toiletten. Als de toiletten op uw kantoor uitgerust zijn met deze laatste soort lampen, raden we u aan ze effectief te doven. Zijn het lampen zonder voorverwarming, dan is het moeilijk om advies te geven aangezien de raadgevingen van de verschillende fabrikanten te sterk uiteenlopen.

13 februari 2009 'Dikke Truiendag' op school

Op 13 februari is het Dikke Truiendag. Dit jaarlijkse initiatief houdt in dat de verwarming op school, op kantoor en in overheidsgebouwen een dag lang 1°C lager wordt gezet. Volgens bepaalde studies vermindert dit milieuvriendelijk initiatief de energiekost met 7,5% en wordt er 250 g minder CO₂ uitgestoten per leerling. Twijfel dus niet langer en neem ook deel met uw school! Met de Dikke Truiendag wordt ook de verjaardag herdacht van de ondertekening van het Kyoto-protocol op 16 februari 2005.

Infos:
www.leefmilieubrussel.be > Scholen

Agenda

Om dit tijdschrift elke maand gratis te ontvangen: 02 775 75 75, abonnement@leefmilieubrussel.be of www.leefmilieubrussel.be

04/02 - CONFERENTIE. HOE KAN IK MIJN ELEKTRICITEITFACTUUR VERLAGEN?

Energie is niet goedkoop en wordt stilaan zeldzaam. Hoog tijd dus om de energieconsumptie te verminderen. Hoe begint u hieraan? Welke investeringen houdt dit in en hoe rendabel zijn deze? Kom de antwoorden op al uw vragen te weten op deze conferentie. De conferenties worden gegeven in het Frans. Vertaling naar het Nederlands is voorzien. Herberg Jacques Brel, Zavelputstraat 30, 1000 Brussel - 19u - Gratis. **Info:** www.leefmilieubrussel.be - 02 775 75 75

08/02 - NATUURWANDELING. MOERASKE

Samen met gids J. Randoux ontdekken we de fauna en flora van het natuurreservaat in de winter (begeleiding in het Frans maar vertaling in het Nederlands is mogelijk). Laarzen of stevige schoenen aangepast aan de weersomstandigheden zijn aangeraden. Afspraak voor de kerk Sint-Vincentius te Evere - 10-13u - Gratis. **Contactpersoon:** J. Randoux - www.cebe.be - 02 705 43 02

14/02-22/02 - FOTOTENTOONSTELLING DE SLECHTVALK IN BRUSSEL IN 2008:

het voorbije jaar bouwde een koppel slechtvalken voor het eerst een nest in Bosvoorde. Silexdo-

mein, Vuurkeienweg 10, 1170 Brussel - ma-vr: 15-17u30, za-zo: 10-17u30. **Info:** info@cowb.be - www.cowb.be - 02 672 88 03 of 0478 44 40 05

15/02 - NATUURWANDELING. AAN DE VIJVERS VAN ELSENE

In- en uitheemse vogels kijken (begeleiding in het Frans maar vertaling in het Nederlands is mogelijk). Afspraak: tussen de twee vijvers (bushalte 71), 1050 Brussel - 14u30. **Info:** Centre Paul Duvigneaud - www.centrepaulduvigneaud.be - 02 642 24 92

19/02 - VERDRONKEN KINDERENWANDELING.

Natuurwandeling georganiseerd door de vereniging Natuurgroepering Zoniënwoud vzw (NGZ). Afspraak: parking aan kruispunt Korporaaldreef, Graafdreef en Tumuldreef, 1170 Brussel - 14u. **Info:** NGZ - www.ngz.be - 02 358 32 93

21/02 - SENSIBILISERINGS- EN INFORMATIEDAG. NESTKASTJES VOOR VOGELS EN INSECTEN.

U leert nestkastjes knutselen voor vogels die gedeeltelijk in hopen of spleten nestelen (roodstaar-

ten, enz.). U leert ook om 'stengelbundels' te maken voor solitaire bijen. U krijgt tevens informatie over de wereld van de vogels. Plaats: Ferme Nos Pilifs, Trassersweg 347, Neder-Over-Heembeek - 10-17u. **Info:** www.natureaujardin.be - 02 245 55 00

26/02 - 08/03 - BATIBOUW

Batibouw viert dit jaar zijn vijftigste editie met de thema's 'betaalbaar wonen' en 'comfortabel wonen'. Er worden een heleboel festiviteiten georganiseerd vóór en tijdens het salon. Kom ons bezoeken op de stand van Leefmilieu Brussel in de zone "Brussels Gewest". Brussels Expo, Heizel, Laken - 10-18u30. **Info:** www.batibouw.be - 02 663 14 00

Een vraag over een specifieke milieuprobleem? Stuur ze naar Mijn stad onze planeet, Leefmilieu Brussel, Gulledele 100, 1200 Brussel of mijnstadonzeplaneet@ibgebim.be - 02 775 75 75

